

Online Adres <http://www.hemarge.org.tr/>
Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Derneği-HEMAR-G
yayın organıdır

ISSN:1307- 9557 (Basılı), ISSN: 1307- 9549 (Online)
Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi 2017; 19(3): 34-44

Hemşirelikte
Araştırma
Geliştirme
Dergisi

Türkiye’de Hemşirelik Lisansüstü Tezlerinin Yayın Olma Durumu: Bibliyometrik Çalışma (1977-2016)*

Publishing Status of Postgraduate Dissertation in Nursing: Bibliometric Study (1977-2016)

Aslı YILMAZ ^a, Eda Özge YAZGAN ^{b1}, Barış DUR ^c, Filiz SALMAN ^d,
Ayten DEMİR ^e

^a Hemşire, Blm. Uzm., Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Altındağ-ANKARA

^b Arş. Gör., Blm. Uzm., Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Altındağ, ANKARA

^c Hemşire, Blm. Uzm., Balıkesir Devlet Hastanesi, Alteylül-BALIKESİR

^d Arş. Gör., Blm. Uzm., Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Altındağ-ANKARA

^e Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Altındağ-ANKARA

Özgün Araştırma

Öz

Amaç: Bu çalışma, ülkemizde 1977-2016 yılları arasında hemşirelik bölümünde kabul edilen lisansüstü tezlerinin yayınlanma oranlarının ve yayımlandıkları dergilerin indeks türlerinin belirlenmesi amacıyla yapıldı.

Yöntem: Araştırma, Bibliyometrik, Retrospektif ve Tanımlayıcı bir kayıt çalışmasıdır.

Bulgular: Araştırma verileri, 1977-2016 yılları arasında hemşirelik alanında 4887 adet lisansüstü tez olduğunu, bu tezlerin %79,2’si Yüksek Lisans, %20,8’inin ise doktora tezi olduğunu göstermiştir. Tezler dokuz anabilim dalı altında incelenmiş ve hemşirelerin lisansüstü eğitimde en çok Hemşirelik Anabilim dalı (%32,2) altında tez yaptıkları belirlenmiştir. Yapılan tezlerin %17,2’si makale olarak yayınlanmıştır. Yayın olan tezlerin, yayımlandığı dergilerin index türü incelendiğinde; %15,8’i atıf indeksi (SSCI, SCI-exp, A&HCI) kapsamındaki dergilerde, %29,4’ü uluslararası indeksli dergilerde ve %30,7’si ulusal indeksli dergiler olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Yapılan tezlerin %17,2’sinin yayınlanması hemşirelerin yayın sürecinde sıkıntılarının olduğunu göstermektedir. Hemşirelerin son yıllarda atıf indeksinde yayınlanan makale sayısındaki artışın, YÖK’ün akademik yükseltmelerde atıf indeksindeki dergilerde yayın şartı getirmiş olmasından kaynaklandığı

¹E-mail adres: edaozge@gmail.com

*Bu araştırma I. Ulusal Hemşirelikte Araştırma Kongresi’nde (20-22 Nisan 2017, Ankara) sözel bildiri olarak sunulmuş ve sözel bildiri ikincilik ödülüne layık görülmüştür.

Geliş Tarihi: 18 Aralık 2017 / Kabul Tarihi: 4 Mart 2018

düşünülmektedir. Hemşirelerin yayın sürecinde yaşadıkları sıkıntıların belirlenmesi ve giderilebilmesi için daha fazla nitel araştırmalara ihtiyaç bulunmaktadır. Araştırma makalelerinin sayısının artmasıyla birlikte yeni bibliyometrik çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Bibliyometrik, Hemşirelik, Doktora tezi, Yüksek Lisans tezi, Yayın

Abstract

Aim: This study aimed to determine the publication rates of postgraduate dissertation accepted in the nursing in Turkey and to determine the index types of the published scientific articles.

Methods: This study is a retrospective, bibliometric and descriptive enrollment study.

Results: The research data show that there are 4887 theses accepted in the nursing between 1977-2016, 79.2% of theses were Master's thesis and 20.8% were doctorate thesis. These theses were examined under nine nursing departments and it was determined that the nurses were doing thesis most under the Nursing Department (32.2%). When theses published are examined in index type of journals, the data show that 15.8% had published articles in citation indexes journal (SCI-exp, SSCI), 29.4% had published articles in international indexed journal, 30,7% had published articles in national indexed journal.

Conclusion: It is concluded the the publication of 17.2% of the theses shows that the nurses had difficulties in the publishing process and the increase in the number of articles in citation index resulted from the attempt to meet the requirements for advancement to YÖK conditions for academic commitment. There is a need for more qualitative research to identify and eliminate the nurses' problems in the publishing process. It is suggested that bibliometric studies should be conducted with increasing number of articles.

Keywords: Bibliometric, Nursing, Doctoral Thesis, Master Thesis, Publication.

Giriş

Kanıt, bilinmeyen veya doğruluğundan şüphe edilen herhangi bir şeyin doğruluğunun ispatlanması veya çürütülmesi olarak tanımlanır. Tarihsel ve bilimsel değerlendirilmesi yapılarak, bilimsel araştırmaların sonuçları ile desteklenen bilgiye, kanıta dayalı bilgi denir.¹ Son zamanlarda bilimsel alanda yapılan çalışmaların sayısı hızla artmaktadır. Bilimsel araştırmalarda maliyet, etkinlik ve kalite kavramlarının giderek önem kazanması, üretilen bilginin güvenilirliği, ulaşılabilirliği, kullanım kolaylığı ve güncelliği gibi kavramları önemli hale getirmektedir.² Bu durum kapsayıcı ve güvenilir nitelikte yapılan araştırmalara ve kanıta dayalı bilgiye olan ihtiyacı ön plana çıkartmaktadır.³

Kanıta dayalı bilgiyi, raporlayarak yayın haline getirmek, araştırmanın tamamlanması, bilginin ulaşılabilirliği, kullanılabilirliği açısından son derece önemlidir.⁴ Yayın yapmak bilimsel yöntemin son ve en önemli aşamasıdır; çünkü bilim dünyasında yayınlanmamış çalışma, bilimsel çevrelerce yapılmamış kabul edilir.⁵ Araştırma sonucu elde edilen verilerin raporlanarak, akademik ve bilimsel dergilerde veya kitap, panel, sempozyum gibi yayın kanalları aracılığıyla duyurulması, araştırmanın tamamlanması ve bilginin kullanılabilir hale gelmesi açısından oldukça önemlidir.⁶

TÜBİTAK, 2010-2015 yılları arasında farklı bilim alanlarında ülkelerin yayın yapma oranlarını incelemiştir. Bu araştırmaya göre en çok yayın yapılan bilimler sırası ile Tıbbi Bilimler, Temel Bilimler, Mühendislik Bilimleri ve Sosyal Bilimlerdir. Rapora göre, 2010-2015 döneminde en çok yayın üreten ülkeler, ABD, Çin ve İngiltere’dir. Türkiye, bu araştırmaya göre 204.216 yayınlı 18. sırada yer

almaktadır. Bu rapor, nüfusu ve ekonomik büyüklüğü bakımından, benzeri ülkelerle karşılaştırıldığında, Türkiye'nin tüm alanlarda akademik yayın performansı açısından gereken yerde olmadığını göstermektedir. Aynı araştırma bilimsel yayınların önemli bir kısmının akademisyenler tarafından yapıldığını ve bilimsel üretkenliğin üniversitelere bağlı olduğunu da yansıtmaktadır.⁷

Ülkemizde nitelikli yayın yapabilmesi ve Türkiye'nin uluslararası platformlarda yerini alabilmesi için bilimsel araştırma yöntemlerini etkin olarak kullanabilen, üretken araştırmacılara ihtiyaç vardır.⁸ Türkiye'de bilimsel araştırma eğitimi, lisansüstü eğitimin bir parçası olarak görülmektedir. Yüksek lisans yapan araştırmacılara bilgiye erişme, bilgiyi değerlendirme ve yorumlama yeteneği kazandırılarak araştırma yapması öğretilmektedir. Doktora eğitiminde ise araştırmacılara bilimsel olaylara daha geniş perspektiften bakarak, bağımsız araştırma yapabilme ve bilgiyi yorumlayabilme kabiliyetinin kazandırılması hedeflenmektedir.⁹ Son zamanlarda artan yüksek lisans ve doktora programlarına rağmen, bilimsel üretkenlik ülkemizde istenilen seviyede değildir.⁷

Hemşirelik bölümünde, son yıllarda yüksek lisans ve doktora program sayıları artmıştır. Dolayısıyla hemşirelik alanında yapılan bilimsel araştırma sayısında da bir artış söz konusudur.¹⁰ Bilimselleşme sürecinde hızla ilerleyen hemşireler, bilimsel araştırmalar ile elde edilen kanıta dayalı bilgiyi, hemşirelik uygulamaları için gerekli olan temel bilgiye dönüştürmektedir. Bu açıdan bilimsel üretkenlik, hemşirelik uygulamalarının niteliğini artırmak, daha kaliteli bakım verebilmek, bilimsel bilgi birikimini artırmak, çağın gereksinimlerini ve getirilerini yakalayabilmek adına hemşireler için ayrı bir önem taşımaktadır.

Dünyada hemşirelerin yayın açısından üretkenlikleri ilk olarak 1980'li yıllarda incelenmeye başlanmıştır.^{11,12} Türkiye'de ise hemşirelerin yayınları ilk olarak araştırma etiği açısından¹³ ve akademisyen hemşirelerin yayın yapma sırasında karşılaştıkları sorunların tespit edilmesi amacı¹⁴ ile gerçekleştirilmiştir. Bu tür araştırmalarda, yayınların niteliksel açıdan değerlendirilmesi ile yeni bulguların elde edilmesi¹⁵ ve yazarların alana katkısının belirlenmesi mümkündür.¹⁶

Mesleklerin meslekleşme sürecinde alacağı yolun ivmesi, verilen hizmetin kalitesi ile doğru orantılıdır. Bu nedenle verilen bakımın kalitesinin, mesleğin bilimsel bilgi birikimi ile doğru orantılı olması kaçınılmazdır. Hemşireler mesleki saygınlığı ve bakım kalitesini artırmanın yegâne yolunun kanıta dayalı çalışmalar yapmaktan geçtiğinin farkındadır. Bu sorumluluğun bilincinde yapılan çalışmaların yayınlanmaya değer nitelikler taşıdığı öngörülmektedir. . Literatürde Türkiye'de hemşirelik alanında kabul edilen lisansüstü tezlerin yayınlanma durumuna ilişkin başka bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Amaç: Bu çalışma 1977-2016 yılları arasında, Türkiye'de hemşirelik alanında yapılan ve sayısal bir artış gösteren lisansüstü tezlerinin, yayın olma durumları ve yayınlandıkları dergilerin indeks türünü belirlemek amacıyla yapıldı.

Araştırma soruları:

1. Hemşirelik alanında kabul edilen lisansüstü tezlerin yayınlanma oranı nedir?
2. Lisansüstü tezlerin yayınlandığı dergiler hangi dizinlerde indekslenmektedir?

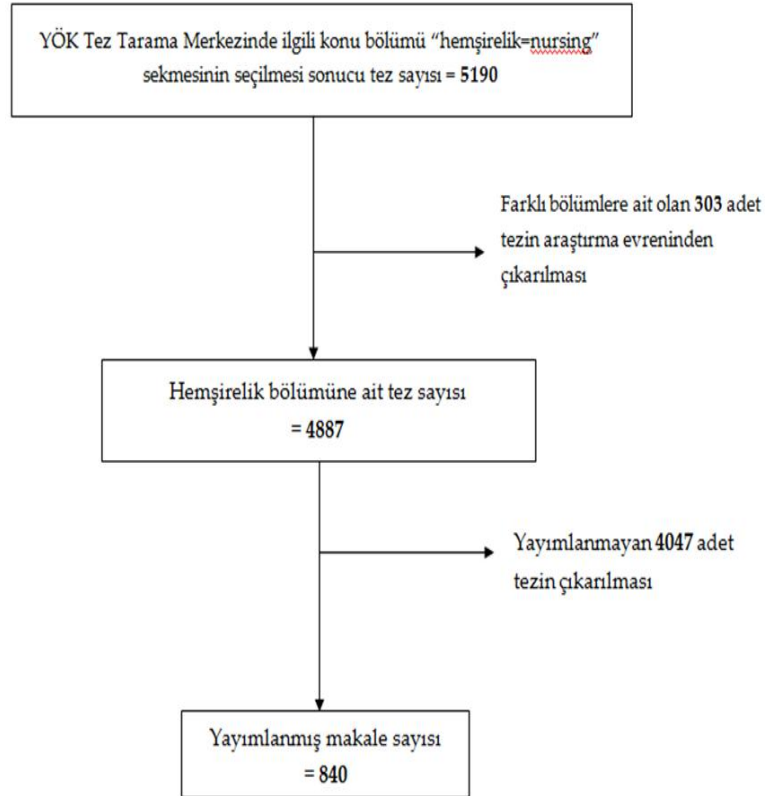
Yöntem

Araştırmanın Tipi: Bu çalışma bibliyometrik, retrospektif ve tanımlayıcı bir kayıt çalışmasıdır.

Evren: Evrenin belirlenmesi için Yüksek Öğretim Kurumu Tez Merkezinden (YÖK) 1977-2016 yılları arasında "hemşirelik= nursing" alanında yapılan 5190 adet tez elektronik posta yolu ile alındı.

Yapılan ön incelemede “hemşirelik=nursing” sekmesinde yer alan 303 tezin hemşirelik dışı alanlardan (tıpta uzmanlık, tıp tarihi, ebelik, işletme, işletme yönetimi, hematoloji, eğitim programları ve öğretimi, sağlık kurumları yöneticiliği, sosyoloji, biyoistatistik ve tıbbi bilişim, zooteknik, acil tıp, özel hukuk) yayınlandığı belirlendi.

Saptanan 303 tez araştırma evreni dışında bırakıldı. Hemşirelik alanına ait olan 4887 adet tez çalışmanın evrenini oluşturdu (Şekil 1).

Şekil 1. Araştırma Akış Şeması

Verilerin Toplanması: Araştırma verilerinin toplanması ve değerlendirilmesi 01.01.2017–30.03.2017 tarihleri arasında, bilgisayar destekli arama motorları kullanılarak, üç aşamada yapıldı.

İlk aşamada; hemşirelik alanına ait tezlerden elde edilen bilgiler tez no, yazar adı ve soyadı, danışmanın adı ve soyadı, tez başlığı (Türkçe-İngilizce), tez türü, tezin yayınlandığı üniversite ve anabilim dalına ayrılarak kaydedildi. İncelenen tezlerin anabilim dalları YÖK’ün belirlediği hemşirelik doçentlik alanlarına göre ayrıldı. Hemşirelik tezi olan, fakat YÖK Tez Merkezi verilerine göre anabilim dalı belirlenemeyen tezler “diğer” olarak ayrıştırıldı.

İkinci aşamada; tezlerin ulusal ve uluslararası dergilerdeki yayın olma durumu değerlendirildi. Bu değerlendirme için Medline, PubMed, Embase, Science Direct, Ovid, ProQuest, Ebscohost, ISI-Web of Science (WOS), ULAKBİM Türk Tıp Dizini, Google Akademik veri tabanları kullanıldı. Veri tabanları taranırken öncelikli olarak;

- “Yazar soyadı ve adının ilk harfi, danışmanın soyadı ve adının ilk harfi, tez anahtar kelimeleri (ayrı ayrı Türkçe ve İngilizce olarak)” arandı.

- Bu yöntem ile yayına ulaşamadığı durumlarda ise, sırası ile
- “Yazar soyadı ve adının ilk harfi, tez anahtar kelimeleri (ayrı ayrı Türkçe ve İngilizce olarak)”,
- “Danışmanın soyadı ve adının ilk harfi, tez anahtar kelimeleri (ayrı ayrı Türkçe ve İngilizce olarak)” kullanılarak tarama yapıldı.
- Bu yöntem ile de yayına ulaşamadığı durumlarda ise, sırası ile
- Yükseköğretim akademik arama motoru (YÖK akademik) kullanılarak önce yazarın, bulunamadığı durumlarda ise danışmanın öz geçmişine ulaşılarak, tezin yayın olma durumu incelendi.

Bu yöntemler ile yapılan taramalar sonucunda toplam 840 adet yayınlanmış lisansüstü teze ulaşıldı.

Üçüncü aşamada; Yayınlanan 840 adet tezdten oluşturulan makalelerin yayınlandığı dergiler belirlendi. Belirlenen dergiler indeks türüne göre ayrıştırıldı. Science Citation Index (SCI), Science Citation Index Expanded (SCI-exp), Social Science Citation Index (SSCI), Art and Humanities Index (A&HCI) tarafından taranan dergilerde yayınlanmış yayınlar *atıf indeksi* olarak tanımlandı. SCI, SCI-exp, SSCI, A&HCI dışında taranan uluslararası dergilerde yer alan yayınlar *uluslararası indeks* olarak tanımlandı. *Ulusal indeks ise* Ulakbim TR Dizin ve Türkiye Atıf Dizini tarafından taranan ulusal dergilerde yayınlanmış yayınlardı. Herhangi bir indeks türünde taranamayan hakemli ulusal dergilerde yayınlanan yayınlar *hakemli dergi* olarak gruplandırıldı.

Uluslararası dergilerden atıf indeksinde (SSCI, SCI-exp, A&HCI) yer alanları belirlemek amacıyla Thompson ISI Journal List veri tabanından dergiler tarandı ve atıf indeksinde olanlar belirlendi. Taramalar sonucunda elde edilen veriler; makale adı, dergi adı, yayın yılı, yayın türü (ulusal yayın, uluslararası yayın) ve indeks türü (ulusal indeks, uluslararası indeks, atıf indeksi, hakemli dergi) belirlenerek kaydedildi.

Araştırmanın Etik Yönü: Veri, belge, kayıt ile ilgili örneklerin toplanması ve çalışılması ile ilişkili araştırmalarda; kurumların yetkilileri aksini belirtmediği sürece, kamuya açık kaynaklardan veriler doğrudan ya da dolaylı olarak, bireyin kimliği anlaşılmayacak şekilde temin edilebiliyorsa, izinsiz olarak kullanılabilir.¹⁷ Bu çalışmadaki veriler, kamuya açık veri tabanlarından elde edilen kayıtları içermekte olup araştırma evrenine alınan tezlerde, bireylerin kimliği anlaşılmayacak şekilde sunulmuştur.

Veri Analizi: Tezlere ilişkin bilgiler kodlanarak SPSS (Statistical packace for social sciences for Windows 16.0) paket programı ile değerlendirildi. Veri analizinde tanımlayıcı istatistiklerden yararlanılarak sayı ve yüzde dağılımları hesaplandı.

Araştırmanın Sınırlılıkları:

- Bu araştırmanın sonuçları sadece hemşirelik alanında yapılan lisansüstü tezlere genellenebilir.
- Yazar ve danışmanlarının soyadı değişikliği ve özgeçmişlerinin güncel olmaması nedeniyle bazı yayınlara ulaşamamış olunabilir.
- Son dönemde kabul edilen tezlerin yayın aşamasında olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Bulgular

Araştırma sonunda, YÖK tarafından “hemşirelik=nursing” alanında kabul edilen ve hemşirelik bölümüne ait olan tezlerin (n=4887), %79,2’sinin Yüksek Lisans (n=3870), %20,8’inin Doktora tezi (n=1017) olduğu belirlendi.

Tablo 1. Tezlerin Yayınlandığı Anabilim Dalı

Anabilim Dalı	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği	351	9,1	99	9,7	450	9,2
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği	216	5,6	74	7,3	290	5,9
İç Hastalıkları Hemşireliği	342	8,8	114	11,2	456	9,3
Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği	269	7,0	120	11,8	389	8,0
Halk Sağlığı Hemşireliği	185	4,8	87	8,6	272	5,6
Hemşirelik Eğitimi	9	0,2	2	0,2	11	0,2
Hemşirelik	1356	35	217	21,3	1573	32,2
Hemşirelik Esasları ve Yönetimi	333	8,6	107	10,5	440	9,0
Psikiyatri Hemşireliği	223	5,8	83	8,2	306	6,3
Diğer *	586	15,1	114	11,2	700	14,3
Toplam	3870	100	1017	100	4887	100

*Diğer grubu: YÖK Tez Merkezi verilerinde Anabilim Dalı belirtilmeyen tezler bu grupta toplanmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre hemşirelerin, yüksek lisans için tercih ettikleri bölümlerin sırası ile; Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği, İç Hastalıkları Hemşireliği, Hemşirelik Esasları ve Yönetimi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği, Psikiyatri Hemşireliği, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ve Halk Sağlığı Hemşireliği’dir (Tablo 1).

Hemşirelerin, doktora eğitimi için tercih ettikleri bölümler sırası ile Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği, İç Hastalıkları Hemşireliği, Hemşirelik Esasları ve Yönetimi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği, Halk Sağlığı Hemşireliği, Psikiyatri Hemşireliği ve Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği olduğu belirlendi (Tablo 1).

Araştırma sonuçlarına göre, kabul edilen tezlerin yıllara göre artış gösterdiği, bu artışın özellikle 2004 yılından sonra gerçekleştiği belirlendi (Şekil 2).

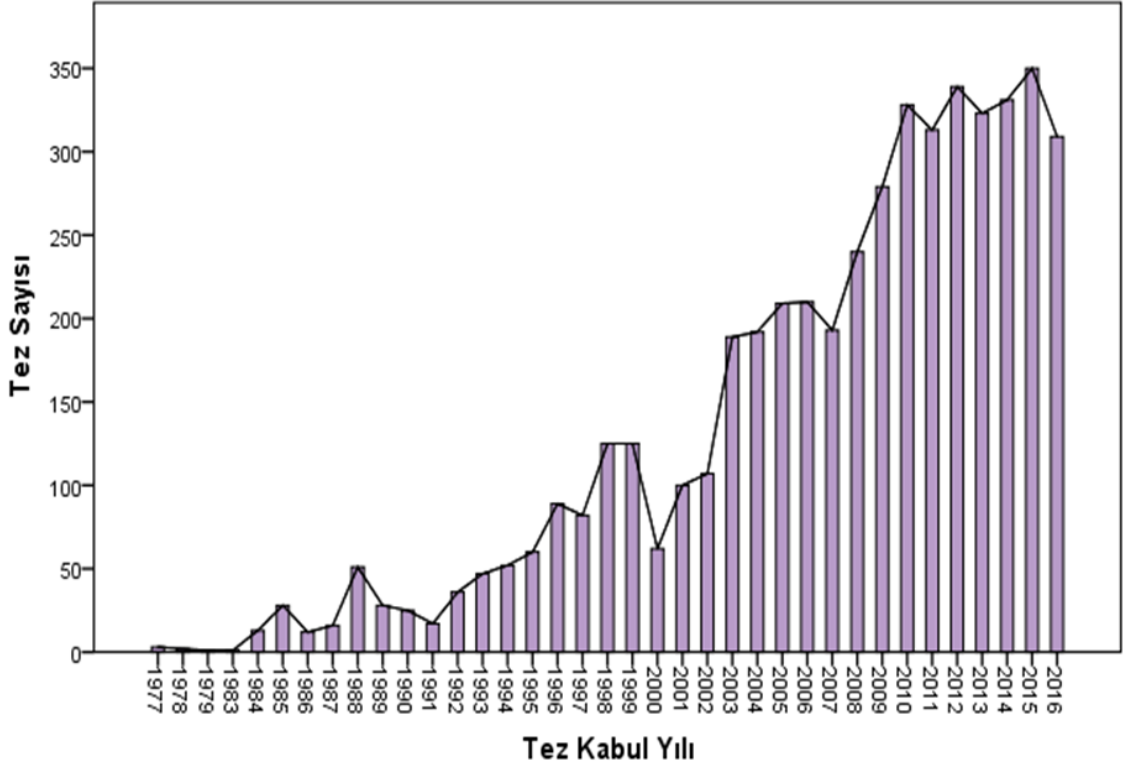
Araştırma verileri, doktora yapan hemşire sayısının yüksek lisans yapan hemşire sayısından daha az olduğunu, ancak doktora eğitiminde yapılan yayın sayısının yüksek lisans eğitiminde yapılan yayın sayısından daha fazla olduğunu göstermektedir (Tablo 2).

Lisansüstü öğrencilerinin tezlerini yayınlarken tercih ettikleri dergi türleri sırasıyla; Ulusal indeksli dergiler, uluslararası indeksli dergiler, hakemli dergiler ve atıf indeksindeki dergilerdir (Tablo 2). Araştırma bulguları yayın sayısının her yıl arttığını, kaliteli yayın sayısında ise özellikle son 5 yılda hızlı bir artış olduğunu göstermiştir (Şekil 3).

TARTIŞMA

Hemşirelik alanında yapılan bilimsel araştırmalar, hemşirelerin sistematik düşünme yetisini geliştirerek, kendi uygulamalarına özel teorik bilgiyi artırmalarını sağlar.¹⁸ Bu araştırma, hemşireliğin,

son yıllarda bilimsel çalışmalarının arttığını, fakat atıf indeksindeki yayın oranının bu artışla orantılı olmadığını göstermiştir.

Şekil 2. Hemşirelik Lisansüstü Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Araştırma kapsamın da hemşirelik bölümüne ait 4887 tez incelenmiş bu tezlerin 840 tanesinin yayınlanmış olduğu saptanmıştır. Bilimsel üretkenlik konulu sınırlı sayıda araştırma incelenmiş, , bu araştırmalarda araştırmacıların yayın yapmasına engel bazı faktörlere değinilmiştir^{19,20}. Araştırmalarda lisansüstü eğitim öğrencisinin bilimsel araştırma ve makale yazma konusunda yetersiz bilgiye sahip olması²¹, yayın konusunda danışman tarafından yeteri kadar desteklenmeme^{20,21}, danışmanların lisansüstü öğrencilere yeteri kadar zaman ayıramaması²¹, öğrencinin motivasyon eksikliği^{20,21}, araştırmacının mevcut yayın sayısını yeterli görmesi²¹, yanlış dergi seçimi²⁰, yetersiz yabancı dil bilgisi, destek-teşvik eksiklikleri, bilimsel araştırma yapabilecekleri fiziksel ortam temininde sıkıntı yaşama gibi sorunlar nedeniyle yayın yapamadığı belirtilmiştir. ^{21,22} Hemşirelik bölümüne ait olan tezlerin yayınlanma oranının bu sorunlara bağlı olarak düşük olduğu söylenebilir.

Tezlerin yayın aşamasına gelme sürecindeki en önemli faktörlerden biri de danışman öğretim üyesinin öğrenciye yol gösterici olması ve öğrenciyi yönlendirebilmesidir. Danışmanı tarafından tezini yayın aşamasına hazırlamak üzere yönlendirilen öğrenci, süreci tamamlamak için daha hızlı bir yol izleyebilir. Bu durumda danışmanların da bilimsel üretkenliğe teşvik edilmesi önemlidir.

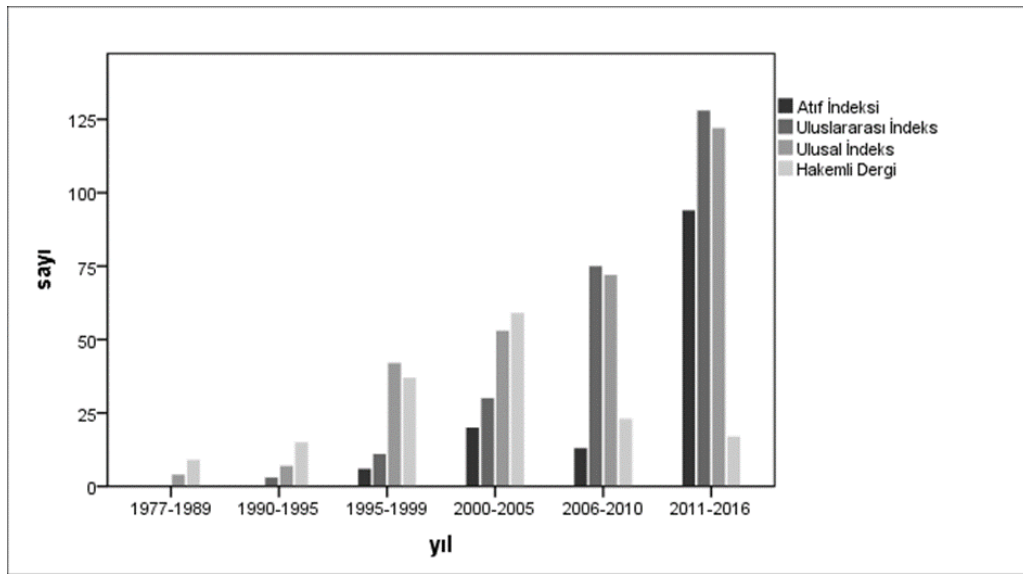
Akademisyenlerin bilimsel etkinliklerini artırmaya teşvik amacıyla "Akademik Teşvik Ödeneği Yönetmeliği" yürürlüğe konulmuştur (Bakanlar Kurulu Kararı, Karar Sayısı: 2016/9714).²³ Bilimsel

faaliyetlere yapılan bu teşvik ödeneğinin de ilerleyen yıllarda yapılan tezlerin yayınlanma oranını artıracakları öngörülmektedir.

Tablo 2. Tezlerin Yayınlanma Durumuna İlişkin Veriler

Değişkenler	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Tezin Yayınlanma Durumu						
Yayınlanmış	588	14,4	282	7,7	840	7,2
Yayınlanmamış	3312	85,6	735	72,3	4047	82,8
Toplam	3870	100	1017	100	4887	100
Dergi İndex Türü						
Atıf İndexi	76	13,6	57	20,2	133	2,7
Uluslar Arası İndex	158	28,3	89	31,6	247	5,1
Ulusal İndex	209	37,5	91	32,3	300	6,1
Hakemli Dergi	115	20,6	45	16	160	3,3
Toplam	558	100	282	100	840	17,2

Yayın olan tezlerin indeks türü incelendiğinde, %2,7’sinin (n:133) atıf indeksinde, %5 ,1’inin (n:247) uluslar arası indekste,% 6,1’inin,(n:300) ulusal indekste, %3,3’ünün (n:160) ise hakemli dergide yayın olduğu tespit edilmiştir. Araştırma bulguları yayın sayısının her yıl arttığını, kaliteli yayın sayısında ise özellikle son 5-10 yılda hızlı bir artış olduğunu göstermiştir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimiyle birlikte özellikle 1990 yılında ve akademik yükseltmelerde nitelikli yayın yapma koşulu gibi nedenler yayıncılık konusunda yenilikleri beraberinde getirmiş, Türkiye’de yayınlanan akademik dergi sayısı belirgin düzeyde artmıştır. Niceliksel olarak akademik dergi sayısındaki bu artışın niteliğe yansımalarının aynı hızda olmadığı düşünülmektedir. Bu durum da Türkiye’de atıf indeksinde yayın yapma durumu oldukça güç hale getirmiştir.²⁴

Şekil 3. Yayınlanan Tezlerin İndex Türü ve Yıla Göre Dağılımı

Araştırmamızın sonucuna benzer şekilde Kurban ve Ulusoy'un yaptığı çalışmada hemşirelik öğretim üyelerinin %39'unun, atıf indeksli dergilerde yayınının olduğu görülmektedir.²⁵ Bu durum öğretim üyelerinin de atıf indeksli dergilerde yayınlanan bilimsel yayınlarının az olduğunu göstermektedir. Bu veriler, Türkiye'de araştırmacıların nitelikli yayın yapamama sorununu hemşirelerin de yaşadığını göstermektedir. Yapılan çalışmada doçentliğe yükseltme kriterlerinin yayın sayılarında artışa neden olduğunu saptanmıştır. Araştırmacıları, daha nitelikli yayın yapmaya teşvik etmek için, YÖK akademik yükselmelerde "Thomson Reuters" tarafından yayınlanan atıf indeksinde (SSCI, SCI-exp, A&HCI) listelenen dergilerde yayın yapma koşulunu getirmiştir.²⁶ Doçentliğe yükseltme kriterlerine benzer şartların, örneğin öğrencinin tezini yayınlamadan tez savunma sınavına alınmaması gibi, tez kabul aşamasından önce getirilmesi ile bilimsel bilginin yayınlanmama olasılığının önüne geçilebilir. Ayrıca bu yolla yayın niteliğinde de iyileşme sağlanacağı düşünülmektedir. Benzer şekilde, TÜBİTAK'ın 2013 yılında etki faktörü yüksek dergilerde yayınlanan makalelerin yazarlarına, Uluslararası Bilimsel Yayınları Teşvik Programı (UBYT) kapsamında daha fazla destek vermesinin araştırmacıları daha kaliteli yayın yapmaya yönelteceği de öngörülmektedir.^{27,28}

Bu çalışmada hemşirelik alanında kabul edilen yüksek lisans tez sayısının (3870), doktora alanında kabul edilen tez sayısından (1017) daha fazla olduğu belirlendi. Bu sonuç, devlet ve vakıf üniversitelerinde yer alan hemşirelikte yüksek lisans ve doktora program sayısı ile ilişkilendirilebilir. Türkiye'de 2015 yılı itibarıyla yaklaşık üçte biri vakıf üniversitesinde olmak üzere 57 yüksek lisans ve 30 doktora programı bulunmaktadır.³⁰ Yüksek lisans tez sayısının, doktora tez sayısından fazla olması, hemşirelikte doktora programının yüksek lisans programından sonra açılmış olması²⁹, doktora program sayısının azlığı³⁰ ve doktora programı açılması için gereken şartların Yüksek lisans programı açılması için gereken şartlarından daha ağır olmasından kaynaklanıyor olabilir.²⁶ Ayrıca 6283 sayılı Hemşirelik Kanununun 9. Maddesinde, "Hemşirelikle ilgili yönetim görevlerinde lisans ve lisansüstü eğitime sahip hemşirelerin rüçhan hakları vardır." hükmü yer almaktadır. Hemşirelik kanunu doğrultusunda hazırlanan Hemşirelik Yönetmeliği 10. Maddesinde ise Sorumlu hemşirelerin öncelikle alanında uzman hemşireler olması hükmü bulunmaktadır (Resmi gazete, Sayı: 27515, 8 Mart 2011).³¹ Bu düzenlemelerin de klinikte çalışan hemşireleri lisansüstü eğitime teşvik ettiği düşünülmektedir.

Bu çalışma sonuçlarına göre, son yıllarda kabul edilen lisansüstü tezlerde sayısal bir artış söz konusudur. Bu sonuç, lisans ve lisansüstü program sayılarının artması, yüksek lisans ve doktora öğrenci sayılarının, son 10 yılda 4-5 kat artması ile doğrudan ilişkilendirilebilir.³⁰ Ayrıca, YÖK'ün 2015'de lisansüstü yönetmeliklerde yaptığı, bir öğretim üyesinin danışmanlık yapacağı öğrenci sayısının 12'ye çıkarılması, değişikliğiyle de önümüzdeki yıllarda lisansüstü öğrenci sayısının ve dolaylı olarak hemşirelik alanında kabul edilecek tez sayısının artması beklenmektedir.²⁶

Sonuç olarak bu araştırma, lisansüstü eğitim gören hemşirelerin kaliteli yayın yapma ve bunu yayınlama ile ilgili önemli düzeyde yol kat ettiği bununla birlikte çözülmesi gereken birçok soruna da sahip olduğunu göstermektedir.

Lisansüstü hemşirelik öğrencilerinin yayın yapamamasına dair bireysel ve çevresel pek çok faktör vardır. Bu faktörleri belirlemek için daha fazla nitel araştırmaların yapılması ve tespit edilen sorunların giderilmesi gerekmektedir. Tüm üniversitelerin hemşirelerin lisansüstü eğitimi başarı ile tamamlayabilme kriteri olarak koyacağı doktora tez savunmasına girebilmek için, SCI-E kapsamında taranan uluslararası hakemli bir dergide en az bir adet yayın yapma şartı veya Tezli yüksek lisans savunması için en az bir adet Ulusal Türkçe dergide bir yayın yapma şartının hemşirelik alanında

yapılan yayın sayısını artıracakı düşünölmektedir. Aynı zamanda, lisansüstü eğitim alan öğrencilerin mezuniyet öncesi ve sonrası süreçte daha nitelikli yayın yapabilmeleri için, bilim etiği, bilimsel yazma, bilimsel makale analizi, biyoistatistik vb. dersleri alması ve en az iki dersin zorunlu tutulması aynı zamanda bu derslerin kredileri ve niteliğinin artırılmasının da kaliteli yayın sayısına yansiyacakı düşünölmektedir. İlerleyen zamanda, bu çalışmanın yeni güncellemelerle tekrarlanması önerilir.

Yazarların Katkıları

Çalışma tasarımı: A D, AY, B D, E-Ö Y

Veri toplama ve/ veya analizi: E-Ö Y, A Y, F S, B D, A D

Makalenin hazırlanması: A Y, E-Ö Y, A D, F S, B D

Kaynaklar

1. Bayın G, Akbulut Y. Kanıta Dayalı Yaklaşım ve Sağlık Politikası. Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi.2012;1(2):115-132.
2. Karagözođlu Ş, Bilim, Bilimsel Araştırma Süreci ve Hemşirelik. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi. 2006;64-71.
3. Köse Uysal E, Özenç Uçak N, Tıp Akademisyenlerinin Kanıta Dayalı Bilgi Gereksinimleri ve Bilgi Arama Davranışları. Bilgi Dünyası. 2013;14(1):37-61.
4. Sriganesh K, Gordon G. Importance of Evidence-Based Medicine on Research and Practice. Indian Journal Anaesth. 2016;60(9):622-625.
5. Al U, Bilimsel Yayınların Değerlendirilmesi: h-Endeksi ve Türkiye’nin Performansı. Bilgi Dünyası. 2008;9(2):263-285.
6. Yılmaz Gören Ş, Yalın NY. Ulusal hemşirelik dergilerinin araştırma ve yayın etiği politikalarının dergi internet siteleri üzerinden incelenmesi. Turkish Journal of Bioethics. 2015;2(2):137-154.
7. Tübitak (internet). Ulaşım adresi: <http://cabim.ulakbim.gov.tr/bibliyometrik-analiz/turkiye-bilimsel-yayin-performans-raporlari/> (Ulaşım tarihi: 20.11.2017)
8. Mengi F, Schregkmann S. Akademisyenlik Bağlamında Bilimsel Üretkenliđi Etkileyen Çevresel Faktörler. Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2013;2(1):1-17.
9. Karaman S, Bakırcı F. Türkiye’de Lisansüstü Eğitim: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi.2010;(94):94-114.
10. Özer M. Türkiye’de Yükseköğretimde Büyüme ve Öğretim Üyesi Arzı. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi. 2011;1(1):23-26.
11. Nieswiadomy RM. Nurse Educators’ Involvement in Research. J Nurs Educ. 1984; 23: 52-56.
12. Ostmon PM. Correlates of University Nurse Faculty Publication Productivity. J Nurs Educ. 1986; 25:207- 212.
13. Ulusoy MF, Ucar H. An Ethical İnsight into Nursing Research in Turkey. Nurs Ethics. 2000;7: 285-295.
14. Tortumluođlu G, Özyazıcıoğlu N. Akademisyenlerin Araştırma Yaparken ve Yayınlatırken Karşılaştıkları Güçlükler ve Bunun Üzerinde Doktora Eğitiminin Etkisi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi. 2004;1(1):1-11.
15. Al U, Coşur R. Türk Psikoloji Dergisi’nin Bibliyometrik Profili. Türk Kütüphaneciliđi. 2007;21: 142-163.
16. Estabrooks CA, Winther C, Derksen L. Mapping The Field. A Bibliometric Analysis of Research Utilization Literature in Nursing. Nurs Res. 2004;53: 293-303.
17. Burns N, Grove SK. The Practice of Nursing Research: Conduct, Critique and Utilization. (4th Ed.) Saunders, Philadelphia. 2001:191-222.
18. Sucu G, Dicle A, Saka O. Hemşirelikte klinik karar verme, etkileyen etmenler ve karar verme modelleri." Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi 2012; 9(1): 52-60.
19. Ak MZ, Gülmez A. Türkiye’nin Uluslararası Yayın Performansının Analizi. Akademik İncelemeler Dergisi. 2006; 1(1):22-49.
20. Randall L. Enhancing The Academic Life of the Midcareer Professional. Senate Forum. 2006;22(1): 1-20.
21. Arı A. Üniversite Öğretim Elemanlarının Sorunları. Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2007;17: 66-74.
22. Potempa Km, Redman Rw, Landstrom G. Human Resources in Nursing Education. Collegian. 2009;16(1):19-23.
23. Resmi Gazete (İnternet). Ulaşım adresi:<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/12/20161231m3.htm>. Ulaşım tarihi: 20.11.2017
24. Bahşıoğlu,HK. "Tıp ve sağlık bilimlerinde süreli yayıncılık ve sağlık bilimlerinde süreli yayıncılık sempozyumları.Bilgi Dünyası2014; 15(1).
25. Kurban Kuzu N, Ulusoy MF. Hemşirelik Doktora Derecesine Sahip Öğretim Üyelerinin Uluslararası Atıf İndeksleri Kapsamındaki Dergilerde Yayımlanan Bilimsel Makalelerinin Profili. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi. 2008;3: 15-25.

26. YÖK (İnternet). Ulaşım adresi: http://www.yok.gov.tr/web/guest/icerik/-/journal_content/56_INSTANCE_rEHF8BIsfYR%20279/%2039778. Ulaşım Tarihi: 20.11.2017
27. Marx W, Bornmann L. Journal Impact Factor: "The Poor Man's Citation Analysis" And Alternative Approaches. *European Science Editing*, 2013;39(2):62-63.
28. Tübitak (İnternet). Ulaşım adresi: http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/mevzuat/esaslar/ESASLAR_V_2.pdf. Ulaşım tarihi: 20.11.2017
29. Ergöl Ş, Türkiye'de Yükseköğretimde Hemşirelik Eğitimi "Nursing Education in Higher Education in Turkey". *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*. 2011;1(3):152-155.
30. Kocaman G, Arslan Yürümezoğlu H. Türkiye'de Hemşirelik Eğitiminin Durum Analizi: Sayılarla Hemşirelik Eğitimi (1996-2015). *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*. 2015;5(3):255-262.
31. Resmi Gazete (İnternet). Ulaşım adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/03/20100308-4.htm>. Ulaşım tarihi: 20.11.2017